Број 159. У Новом Саду у суботу 14. јула 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију. Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Мало више светлости.

Месецима већ подижу се код нас гласови и траже сазив народнога збора, који би потражио пута и начина, да се дође до нашега сабора. Овај би опет потражио пута и начина, да се наше автономне ствари среде и да се наш народ једном почне мирно културно развијати. И после тако дугога чекања, ствар народнога збора је покренута, јер се у Вел. Бечкереку организовао одбор, у коме има људи из свију странака, те је тај приређивачки одбор израз велико-бечкеречког Српства. Тај одбор сазива народни збор, који треба да буде израз васколикога народа без обзира на странке, те је, дакле, стао на правилно становиште. Да би остао себи доследан, упутио је позив на многе угледне и заслужне Србе, да потпишу позив, којим ће се народ на збор позвати. Напослетку, у позиву је означен и дневни ред: саветовање о нашим автономним приликама, да би се у напред избегла могућност каквих изненађења.

Ово је што се до овога часа знаде јавно, и рецимо, званично, а да ли је што претходило у овоме преважноме питању, и је ли ко велико-бечкеречки одбор на рад покренуо, то нећемо да испитујемо, и ко год хоће да ради за ствар, тај то неће испитивати, тај ће с чињеницама рачунати, а те су горе изређане. Једино се путем народнога збора може радити овом приликом за наше автономне ствари, о збору се говорило месецима, па је отворено стајало свакоме Србину, да од речи пређе на дело, па кад се неко за то одважио и стао на чисто народно становиште, а не на партиско становиште, то је онда учинио оно, што смо сви желили, учинио српску дужност, што је требао, али онда свима осталима остаје света дужност, коју морамо испунити, а та је, да се томе позиву одазовемо и на тај народни збор похитамо, те да тај народни глас буде што моћнији, па, наравно, да што моћније утиче тамо где треба. Па то би свуда тако било, и морало бити, где су народна свест и родољубље на своме месту и где се једино за народне интересе ради, па ипак код нас није тако.

Пре него што је бечкеречки одбор без разлике странака, издао свој проглас у ствари сазива народнога збора, читава једна странка преко свога органа*) изјављује, да на збору неће учествовати. Дакле, пре но што се указала ватра, пре но што се још указао дим, ударило се на ларму! Па из којих разлога не ће слободоумна странка да учествује у народном збору, који има пред очима народну а не партиску ствар? Из разлога, што у ствари сазива збора није упитана, њена партиска управа, која би тада изрекла, пре свега, треба ли збора у опће, па ако би изрекла, да треба, то би се онда с том, партиском управом, утврдило место и време збора, дакле, све би морало бити онако како хоће та партиска управа, па дал би онда то био народни збор? На ово питање ми не одговарамо, него пуштамо да свако суди како за најбоље зна, а ми сваки праведан суд с мирном савешћу чекамо.

Кад се дакле горњи разлови, са којих воће слободоумне странке неће да учествују у збору, озбиљно и објективно разгледају, то се види, да су са свим ништави, а тим су ништавији, што се односе на тако споредне и формалне ствари, а никако немају посла са стварном страном ствари. Питање је: патили наша автономија, треба ли јој помоћи, стојили то да се може радити само путем збора, требали збора, и требали да смо ту уједињени као оно стари Јелини, који су непријатељство оставили на градској капији кад је требало заједнички за народну ствар? Мислимо, да ће свака признати да горње све стоји и да се ту ваља прихватити заједнички посла без обзира: је ли ту ко питан или није. Па кад ипак слободоумна странка из споредних и ситних разлога, што није могла да целом народном послу даде партиско обележје, ову народну ствар напушта, то она доводи у питање своје слободоумље своје родољубље. Но то је њена ствар, а ми ћемо унети у целу ствар мало више светлости, па ће се видети шта је ту по среди.

Може се по вољи овај корак воћа слободоумне странке пресуђивати, а ми отворено велимо, да су они овим својим држањем у своме автономном раду себи остали доследни, и радили су као што су у свему радили кад су мислили или видели да се ствар тиче патријарха Георгија Бранковића, који је нашу автономију, управо, разрушио. У свима питањима су они њега отворено помагали, или, ако тако далеко нису смели ићи, то су се повлачили баш као и сада од народнога збора, и тако му омогућили да спроведе што хоће. Али, пустимо чињенице нека све ово покажу и докажу, јер те чињенице стоје ту и недају се побити.

Ми знамо, да је Георгије Бранковић постао епископом издајством воћа народне странке и да се понизио до потказивача, те је потказивао своје другове. Да се то догодило ма у коме народу, то би таки човек био морално мртав и нигда неби добио народнога поверења. А код нас? Тај човек је изабран за српскога патријарха, за то, што су се воће слободоумне странке уздржали од гласања. А зашто су се уздржали од гласања? За то што није био потврђен штатут за избор патријарха, а овамо су се двапута упустили у избор патријарха и бирали човека, који је тада пао, за то, што су се од гласања уздржале воће слободоумне странке, дакле, што су га издали они, који су га пре бирали без штатута. Па да ли је тај њихов разлог био главно? Није, то смо видели, него су тим начином хтели да помажу Георгију Бранковићу и помогли су му!

После тога је Георгије Бранковић као патријарх чинио чуда: продавао народна добра испод руке, видао палате без рачуна, расипао народно благо, растеривао сабор, растеривао епархијске скупштине и управе, народ се бунио, саборски посланици дизали а воће слободоумне странке или су се повлачили, баш као и са овога збора, или су своме обесном јерарху помагали, или су кочили сваку одлучнију акцију против тога човека, коју би предузео народ или посланици. Све ово и сувише потврђују посланичке конференције, покрет наших општина и оно матичино парадирање. Па што је то чињено? За то да се помогне Георгију Бранковићу, па му се је у неколико и помогло.

На послетку је дошао сукоб између патријарха Бранковића и епископа Змејановића. Последњи је изнео тешку оптужбу против патријарха, коју би сваки поштен човек изнео пред суд и тиме своју невиност доказао или би отступио. Али патријарх није хтео да учини ни једно, те се народ узрујао и тражио да се ствар

*) Види „Браник“.

ПОДЛИСТАК.

МОНАХИЊА.

А. В. ПРОХОРОВИЋ-КОЧМАРЕНКО.

Превод с међународног језика „Есперанто“.

Беше веома топал дан. А на тихом манастирском гробљу што је тамо на брегу, изнад маленог језера, дубоко замишљена седела млада монахиња. Пред њеним великим тужним очима, стоји друго језеро, тамо далеко, на југу, крај њена родна села, а на којем је она једне лепе месецом обасјане ноћи, први пут чула речи о љубави, где је дала први пољубац... И много таквих срећних вечери видело је сребрнасто језеро и старе жалосне врбе. Па сетила се она и дана растанка, оног ужасног дана, кад је њему казала »збогом« за увек... Нису били богати ни једно од њих, те отац његов, да би поправио свој финансијални положај, рече му, да се ожени својом богатом сусетком. Он не хтеде. Противио се и молио, но ништа није помогло... И она сама, затајила беше своје муке, и уверавала га, да треба да испуни жељу оца свога. И он је послушао... И након неког времена, кад јој умре отац, остаде она сама самцата на свету. Истина, имала је кћер, али је с ужасима помишљала на то, да ће њена кћи, кад одрасте, можда презриво окренути се од ње, своје матере.

— Не, не. Боље да девојче никад не позна своје мајке, боље да сматра себе за сироче.

И она предаде своје дете познатој старици, а сама дође овамо, у овај малени скромни манастир.

Три године прођоше неприметно, мирно, као сан... И као да се сад тек разбудила. Сад тек је обузело непојмљиво узбуђење и нека невидљива сила гурала је овамо, на тихо и мирно манастирско гробље... И седи она, дубоко замишљена, и не примећује шта више како је греје жарко јулско сунце.

— Добро јутро, сестро! — зачу она из небуха мушки глас.

И монахиња се трже и плашљиво гледаше у човека, што је стајао пред њоме. Шта је то? Сан? Привиђење? Или доиста стоји пред њоме онај исти човек, о којем је она тај час мислила? Да, то је он! Онај високи човек, с ружним, но добрим и симпатичним лицем, с високим, умним челом и благим црним очима. Да, да, доиста је он! И с ужасом, на широко отвореним очима гледа монахиња на њега, а у глави јој пониче мучна мисао:

— Да ли ме је познао?

— Допустићете, да седнем — рече господин.

А монахиња ћутећки климну главом, јер није имала снаге, да га одбије, ни да оде, и тек сад је приметила, да он држи за руку лепу малу девојчицу, која весело седе на њено крило.

И мало по мало, па се разведе разговор и он и нехотице исприча тој милој, симпатичној монахињи свој несрећни живот. Не, он није био срећан са својом богатом женом. као што је она тада мислила, када га је саветовала, да се ожени ради новца. Напротив, он је био врло несрећан. И једина му утеха беше та мала девојчица, кћи његове љубљене Ане, која га је известила о рођењу детета и послала му адресу, а сама скочила у воду; не оставивши за собом ништа.

Монахиња наново задрхће и побледи. Дакле то мило девојче, која тако слатко дрема у њену наручју — њена је кћи? О, какве муке — држати своје дете и не имати права рећи: »Ја сам твоја мати...« Какве муке — гледати на љубљеног човека, који јој некад беше тако близак, који је љубио, а сад је и не познаде, па не имати права рећи му: »Ја сам твоја жена...«

И он продужио своју тужну причу Његова жена беше неваљала, без срца, јогунаста жентурача, горда и поношљива... Једино јој занимање беше кивђурење, балови и извожење.

раштисти, но вође слободоумне странке су отворено стали на страну патријарха, а после се повукли и стали на становиште: да ће о ствари овој коначан суд рећи тек онда, кад поднесени форум рекне своју, али како је надлежни форум у томе питању екстрајудицијална комисија, то је требало тражити ту комисију, но вође слободоумне странке то нису чинили, а овамо су чекали суд те комисије!! Шта више, ту се уплео непозвани форум и сукривац патријархов, саборски одбор, и ствар пресудио, а вође слободоумне странке нису против тога устали, него су и даље мирно чекали да своју рекне позвани форум. Дакле, види се, да се и овде потражио празан изговор и тај се нашао, а зашто? Зато, да се помогне патријарху Бранковићу и то је, као што се види изведено, у толико, што он увек указује на то, да га сав народ не осуђује.

Али, патријарх је пошао и даље те је почео рушити све, што му је дошло до руке, па је на послетку замахнуо на рукосаде св. Саве на наше школе, довео народну ствар до ивице и на све стране се тражио народни збор и ето се нашло људи који су ту ствар прихватили. Међутим вође слободоумне странке неће на тај збор, а зашто? Зато, што се боје да ће се тамо потрћи и патријархова ствар у толико, што ће тражити сабор. Дакле, треба и ту помоћи Георгију Бранковићу, да може рећи: није против мене цео народ. И тако видимо, да вође слободоумне странке овим неслободоумним кораком нису ништа друго учинили, него су остали себи доследни у служби Георгија Бранковића.

Према изложеноме, дакле, овај корак вођа слободоумне странке не треба да нас изненађује и жалости, него, треба и ми да останемо себи доследни и да и даље пођемо напред за народну ствар. С тога пођимо сви на збор, а велику реч оставимо самоме збору, који ће имати да испуни нов лист наше повеснице. Др. М.

Нови Сад, 13. јула

Албанско питање. По све изненада искрсло је на површину албанско питање. Из Беча стиже брзојав, да су два аустро-угарска ратна брода добили налог, да крстаре дуж јадранског мора поред обале Албаније. — С друге стране јављају из Рима, да је талијански министар спољних послова Принети наредио свима талијанским конзулима на истоку, да најенергичније бране интересе талијанских поданика. Ово се нарочито односи на Албанију. С тим у свези добија још јачи значај здравица црногорског наследника престола Данила, у којој је протестовао против бургијања једне стране силе, и донекле тражио, да Албанија припадне Италији. Међутим нема никакве сумње да се питање Албаније не може режити, а да се уједно не реши питање Ст. Србије. И руски листови траже, да се реши албанаско и мађедонско питање. (Руси под Мађедонијом разумевају и Ст. Србију.) У опште се у руским новинама појављује мисао да треба ревидирати берлински уговор. Тројни савез истиче 1902. године, а сад тврде, да и споразум између Аустро-Угарске и Русије, истиче такођер те године. И савез и споразум склопљени су у цељи, да се одржи „постојеће стање“. Но као што се види, то „постојеће стање“ нарочито на истоку није могуће одржати. Ова трка коју данас видимо у дипломатским круговима сведочи свакојако да се нешто спрема. — Из Цариграда јављају да је руски велики кнез Александар Михајловић двапут посетио султана и оба пута тражио, да султан призна независност Бугарске, а да се Крит присаједини Грчкој. Из Лондона јављају, да ће Бугарска у истини уступити Русији под закуп бургаско пристаниште, а да ће Русија уредити бугарске финансије путем зајма. — Уз то долази вест да је грчка влада известила турску владу, да ће изаслати своју флоту у турске воде. Наиме у Смирну, Солун и атоско предгорје. Међутим Турска се из политичких разлога противи томе, а Грчка у тој ствари још није прекинула преговоре.

Из свију ових вести излази да се нешто кува нарочито на Балкану. Док изиђе на видело у колико су све те вести истините, моћи ћемо имати тачнији преглед о најближњим намерама појединих сила.

Архимандрит Јован Рајић

рођен 1726. — † 1801. год.

Нови Сад, 13. јула.

Ове године се навршава равно сто година, како је учени и заслужни архимандрит Јован Рајић испустио своју племениту душу. А сутра на поју тарју славе манастира Ковиља приредиће се у Ковиљу свечани стогодишњи помен арх. Рајићу. Овај учени калуђер је као писац и као учитељ у цркви и у школи чинио велике услуге своме народу.

Јован Рајић родио се 1726. год. у Ср. Карловцима, где је свршио школу, која је тада постојала. Продужио је науке у Коморану и Шоприњу, где се много патио и где се издржавао поучавајући богатије ђаке. За тим је Рајић отишао у Русију, где је учио духовну академију у Кијеву и Москви. Архимандрит Рајић је у далеку Русију путовао пешке. Тамо је Рајић вредно учио и ступио у свезу са првим ученим људима онога доба. Из Русије крену се Рајић пешке, те преко Цариграда, Хиландара, Жиче, Студенице пође својем дому. На томе је путу већ вредно купио податке из историје, да их употреби при писању своје велике историје коју је издао у четир књиге.

Јован Рајић бавио се писањем и био учитељ, поучавајући Српчад у Ср. Карловцима, Темишвару и Новом Саду. Тако је провео до своје 46. године. Године 1772. ступи у монашки чин. За кратко време буде произведен од епископа Путника за архимандрита. И као такав остаде до смрти своје, ма да му је 12 пути нуђена епископска митра.

У манастиру Ковиљу радио је архимандрит Рајић дан ноћ, написао је многа дела. Некоји рукописи његови су штампани, а некоји леже још и данас у патријарашкој библиотеци и у архиви манастира Ковиља. Писао је богословска, историјска и географска дела, а бавио се и лепом књижевношћу. Најзначајније му је дело: Историја словенских народа у 4 свеске, у којем је прибрао скупоцено градиво, те због чега и данас зовемо Рајића: оцем српске историје. Издао је збирку црквених проповеди у 3 књиге; Историју православне цркве; Теологијско дело у 5 делова, и многа друга дела догматичног и катихетског садржаја. Његовим рукописима служили су се у богословији све до скора као учебницима. Он је написао и православни катихизис за не пуних 48 сахати. У оно време није било православних катихизиса, те владин комесар донесе митрополиту готов унијатски катихизис да се уведе у наше школе. Митрополит се томе одупирао, а краљевски комесар даде врло кратки рок, да се напише православни катихизис, иначе да се уведе унијатски. Митрополит се обрати на Рајића, и Рајић је за најкраћи рок написао православни катихизис и донео га страпутицом у Карловце, јер је кр. комесар поставио био страже, да задрже Рајића.

Рајић је одликован од руске царице Катарине са златном медаљом за књижевне заслуге; а одликован је и од цара Леополда златним крстом.

Кад је на епископску столицу бачку дошао Арсеније Радивојевић, који је мрзио Рајића, збацио га је са управе манастира Ковиља, а поставио на то место Теофана Петровића, своју улизицу. Овај Петровић ишао је тако далеко, да је Рајића одлучио од трапезе, кињио га свакојако, па га и глађу мучио. Има из оног доба Рајићевих писама својем пријатељу Максиму, у којима вели и ово: „На празник архистратиса (манастирске славе) ништа ручао нисам, не имајући шта, једва сам вечеру дочекао, и онда сам куварици дао мало тахране, да ми за вечеру у говеђој од ручка оставшој чорби скува, пак и то његов шпијон трапезарче тученом паприком зачинио, да нисам могао окусити. Бојим се да паприком пробу чинивши други пут сичаном не пресоли и на онај свет пошље пређе времена.“

Кад је Рајић умро сахранио га је митрополит Стратимировић великом помпом, и основао је фонд, да се из њега подигне споменик Рајићу. Тај фонд износи већ 12.000 круна, ал ево и данас нема споменика Рајићу.

Према мужу се понашала, као према каквој потребној ствари њенога раскошног дома. Он за њу не беше муж, па чак ни човек. И тај ужасни живот отегао се био за четири године, после којих се жена његова разболи и умре.

— И од тога часа мислим само на једно — да нађем своју драгу Ану, матер моје драге бубице. Тражио сам је свуда, али узалуд. Да ли ћу је наћи? Да ли ћу је видети? — тако је завршио своју причу.

Монахиња брзо устаде... Још за часак само, па се не би могла уздржати, но би му викнула:

— Знај, да сам ја, твоја Ана, коју ти тако жељно тражиш!

И она рече:

— Ја морам игуманији, извините — већ је доцкан.

— Да, да, и ми морамо кући. Овамо у ваш манастир смо свернули онако случајно, уз пут. А сад и опет идем, да тражим своју Ану.

— Боље би било, да је не тражите. Можда би вам састанак обојима донео још више горчине и бола — тихо рече монахиња. — Збогом и срећан вам пут! Стани, мала, узми овај венчић, не мој да га изгубиш. А сад идите, идите, срећан вам пут!

И они одоше. И очајно гледа за њима бледа монахиња. И по други пут је оставила срећа њезина, али онда је била сама одбила, а сада строга дужност захтева од ње, да тако поступи.

— Опростите, мили моји, опростите!... шапће она својим бледим уснама, идући у своју скромну ћелију.

— Али како је могао, да ме не позна? — мислила она, лежећи на постељи. Више од једног сахата смо седели заједно, па шта више лице моје учини му се познатим, али га он не познаде... И он ме још једнако љуби, тражи... А шта би рекао, кад би дознао, да је његова Ана монахиња? Било би му жао.. Јадник, жалостан је био његов живот... Ја сам крива... Ја сам оставила њега, оставила своју малену ћер... Али се још може исправити моја погрешка. Још није доцкан, они још нису далеко измакли... Треба да пођем за њима и да речем: »Ја сам твоја Ана«, и да узмем своју ћер у своја наручја... Па онда да одем с њима далеко, далеко, па да живимо тамо мирно и срећно... Да, да, треба бежати... што пре... што пре...

И она је брзо скочила с постеље и јурнула вратима, али у тај мах поглед њен паде на њену монашку одећу, која је сети њезина завета, који је учинила пред олтаром, напомену јој, да она није слободна, да за њу не постоји светска срећа, јер је се одрекла она сама, по сопственој својој вољи.

— О, Боже, опрости ми! — очајно викну она и паде ничице пред иконом, што је висила над постељом, опрости, опрости! Дај ми снаге, да одолем искушењу. Помози ми, да победим своје земно осећање!

И страсно се ређаше речи молитве, ниско пала грешна глава, силно лију горке сузе и падају на руке, што склопљене беху на молитву, а срце да пукне од туге, што бесни коњи за увек однеше од ње два најмилија јој створа... И сад је први пут видела монахиња, како је ужасно погрешила, кад је отишла у калуђерице, без правог религијозног осећања, но једино због тога, што није знала, шта ће са самом собом.

. . . . . .

Манастирско звоно оглашује, да ће почети вечерња.

Полако се диже монахиња, тужним оком промери своју ћелију и наједаред очајно стаде крхати руке. Зар сав свој живот, свој дуги, веома дуги живот да проведе у овој маленој монашкој ћелији? Зар цео живот овде, до год ову ћелију не замени другом још тескобнијом, а манастирска звона одзвоне јој »Вјечнаја памјат!«

С руског З. В.

Колико је народ поштовао још и у оно доба Рајића види се из тога, што се у оно доба говорило: Учен као Рајић.

Данас на домаку 100-годишња помена његова кличемо: Слава Јовану Рајићу!

Из Србије.

Београд, 12. јула.

Изборна борба тече и даље. По себи се разуме, да су сви погледи највећма наперени на самосталне радикале, јер ако је ико кадар изменути ситуацију, то могу само они. До сад су самостални радикали истакли своје листе у 6 округа. У београдском, ваљевском, пиротском, подринском, рудничком и смедеревском. Ово је равно $^1/_3$ округа.

Изгледа, да ће још доћи и у другим окрузима до истицања самосталних радикалних листа и ако радикали фузионаши чине све могуће, да тога не буде, шта више, да самостални радикали одустану и од досадање кандидације. Међутим не треба изгубити из рачуна, да су самостални радикали, скоро у свима окрузима, где још немају своје листе, веома много радили на томе, да фузијонаши истакну листе у којима има мање напредњака, но што се испрва хтело, а после у свима тим листама има и самосталних радикала. То су радикали фузионаши морали учинити, да би спречили истицање самосталне радикалне листе. Ово је важна чињеница, коју не треба испустити из вида. Скоро ни у једном округу нису могли фузионаши, да истакну листу по својој вољи. Они су дакле још пре избора много попустили. И ако продру на изборима све до сад истакнуте самосталне радикалне листе, питање је, велико питање: Хоће ли фузионаши имати већину?

И ако су радикали поцепани у два табора, у фузијонаше и чисте радикале, а либерали такође у два табора, у Авакумовићевце и у Величковићевце, то су напредњаци поцепани у још више група. Они су се тако поделили, да ће помагати све горње четири странке, а ван тога их има, који се не мешају. Разуме се, да је њихов број у опште мален, те и њихово држање не долази нигде озбиљно у рачун. То само карактерише положај. Сваки је незадовољан са сваким.

Највећма су „отровани“ напредњаци, који су пристали на фузију, јер су се они надали далеко већем изборном шићару. А међутим су се уверили, да фузионаши радикали, имају грдну муку да сваког од њих протуре, јер нико неће о њима ни да чује.

Недавно је био један угледан сељак, радикал из београдског округа, у Београду, где су га хтели да задобију радикали фузионаши, за фузионашку листу. Но сељак заврте главом и рече овако:

— Тако, како сте ви удесили, да бирамо $^2/_3$ радикала и $^1/_3$ напредњака, не може да буде, јер није праведно. Ето вам пример: има неко 100 брава оваца, здравих и добре расе. И сад му дође неко, који има 5 оваца и то шугавих, па хоће да ступи у ортаклук. Зар онај да га прими?

Па кад га већ и прими питам ја би ли онај са сто добрих оваца пристао да, скида млека и вуне само $^2/_3$, а да даде читаву $^1/_3$ ономе на његових шугавих 5 комади?“ Верујте, не би на то пристао ни један паметан. „Ето, то вам је чист рачун!“

Поред свег пољског посла и изборне борбе свет се веома много занима са вестима из Старе Србије, тим више, што су многи бегунци оданде прекрилили Србију. Година ова биће лоша, а и град је починио велике штете. Кад сам о томе и о гађајима у Старој Србији повео разговор с једним сељаком Рудничаном, он ми рече: Слушао сам од наших старих, а они су то добро запамтили, кад год је Србин водио крајну (рат) у гладним годинама, он је увек побеђивао. Дакле као што видите, ако дође до чега, не ћемо се много промишљати, што је лоша година.

Политички преглед.

Банфијеве намере. У мађарској штампи се много говори о некадањим намерама Банфијевим. „Нова Слободна Преса“ донела је недавно чланак, у коме је тврдила, да је барон Банфи пре но што је одступио, намеравао, да уведе у Угарској диктатуру. „Нова Слободна Преса“ није потанко изнела појединости, само је рекла, да ће скоро доћи и томе време. Али из онога што је изнела, види се јасно, да је тада била реч о томе, да се и у Угарској и у Аустрији поништи уставност, и уведе апсолутизам. У Угарској је, вели „Нова Слободна Преса“ то спречио Силађи, кад је захвалио на председништву сабора и тиме повео чак и владину странку против Банфија. Банфи до данас није смео да побије ту вест. Из овога се види, да се у Бечу врло озбиљно помишљало на апсолутизам, а кад то стоји, онда нема сумње, да се на то још и данас помишља, за извесне случајеве, који још и данас нису расчишћени. Мађарска штампа тражи непрестано да Банфи изјави шта је у ствари и да се ово питање расчисти.

Проширење Русије. Енглески листови знају из Цариграда, да је Русија тражила од порте нове станице за угаљ, и то на обали персијског залива и на малоазијским обалама. Један руски брод већ је утврдио згодне тачке за тај смер. По себи се разуме, да енглеским листовима није то по вољи и да нападају Русију за то. Уједно веле, како то друге државе, а нарочито Енглеска неће равнодушно гледати.

Рат између Енглеске и Транзвала. Из Брисла јављају, како се од јуче у круговима транзвалског посланства поговара, да сад и Кригер жели мира. Нарочито је смрт његове жене у томе на то силно упливисала. Некоји листови чак доносе како се последњих дана Кригер живо саветовао са Лидом, у смислу тога, како да се покрену преговори. И вели се чак и то, како је енглеска влада извештена испод руке о мирољубивим намерама Кригеровим. — Но ове вести све треба да се потврде И последње речи стрина Кригерке, као да хоће чича Кригера да охрабре да истраје у борби до краја. Унук чича Кригеров Елов, овако је телеграфисао Кригеру о последњим часовима стрина Кригерке: „Љубљена мати наша испустила је јуче у 5 сахати 15 минута своју племениту душу. Последње су јој речи биле: „Реци оцу својем, све уздање нек му буде у Господа“. Из овога се види, како је мислила стрина Кригерка у последњем часу живота свога. — Са бојишта стижу врло повољне вести по Буре.

Рат између Кине и удружених сила. Из Шангхаја јављају, да су удружене руска и кинеска војска потукле до ноге усташе у Манцурији, који се расули, те руше сада телеграфске жице.

Вести из места и са стране.

Автономни збор. Из границе нам јављају. Нашла су се браћа и то људи око „Народности“ и око „Браника“. Знамо, да је први лист устао против народнога збора, јер се боји да ће збор његовоме ментору здерати образину с лица, те је радикале и либерале, за које је мислио да ће мисао збора прихватити, подједнако осумњичио и изгрдио. Сада је и други лист то исто учинио против радикала, те се послужио истим начином и скоро истим речима што се патријарховим људима врло допало те сами по овоме крају протурују и препоручују „Браник“. Та то се све догодило у размаку од неколико дана, и тако рећи све се тужбе преокренуле, тако да човек ову нову браћу чисто не може ни познати. На ово се многи пита: па како то иде? До јуче противници а данас миленици! Мислимо да ће се народ ипак знати разазнати и да ће учинити своју дужност у овоме времену кад су народни противници спали на то да се служе још само — денунцијацијом.

Граничар.

Зулуми у Старој Србији. Из округа дебарског саопштавају грозно дело, које су извршили Арнаути 12. јуна у дебарској нахији. „Ушли су њих 18 Малисораца (арамија) у кућу једног мирног Србина, који се није десио ту, већ је с домаћицом отишао у комшилук. На дому је остало троје деце: једна девојка од 17—18 година и једно дете од 12 а друго од 7 година. Пошто су предходно обили на кући врата, Малисорци су извршили најпре похару, што деца у сну нису ни опазила, али су се брзо пробудила и то за тренутак, док нису од оштра ножа арнаутског поспали мртвим сном да се никад не пробуде. Наши Срби у дебарској нахији толико су застрашени овим крвавим злочином, да се нигде из кућа својих не помаљају“.

Оснивање новог завода. Из Кикинде нам јављају. Наши финанцијери из пропале штедионице, који су тамо дуговали по 10.000—20.000 и више круна и не само да нису платили капитал него никад нису платили ни камату, те су тај завод упропастили, поново преврћу очима и уздишу што се у Кањижи основао мешовити завод. (Види последњи бр. „Садашњости“.) Ето то чине људи, који су до јуче ширили се у заводу и јели га, у коме је прво Чивутин био управитељ, а после други туђинац, и сада апелују на Српство, као што увек чине туђи најамници. Међу тим тај нови завод као задруга биће чисто српски завод у Кањижи, а да то стоји, видеће се из непобитних доказа, који ће се изнети. Намеравано покретање листа „Народа“ нема везе са оснивањем горње задруге, и у опће је то незрела мисао јер би тај лист био продужење „Новог Века.“ Дакле горњи лист је тенденциозно ту ствар протурио и само се мора зажалити, да је то одмах и „Србобран“ прихватио.

Тодор Ивановић-Буткевић, академски сликар из Русије, дошао је у Нови Сад и мисли се ту бавити неко време. Он је сликао разне портрете по нашим манастирима, а бавио се и по другим нашим местима. Он израђује портрете у масној боји, православне иконе за цркве, као и слике предела. Стан му је у Петефијевој улици број 56.

Кригер у жалости. Јако је потресао седога председника Транзвала удар, који га је задесио смрћу његове жене. Из Хага јављају да је Кригер јако утучен и само се може заблагодарити свој гвозденој нарави што није удару овом подлегао. Осим краљице Вилхелмине изјавили су Кригеру своје саучешће руски цар и председник француске републике Лубе. Кригер је добио од свога унука Елофа опширан телеграм, у којем му овај исцрпно јавља о последњим часовима стрина Кригерке.

Туча и олуј. У Бајмоку су бура и лед починили ужасне штете на усевима. Више кућа се срушило. Гром је убио једног радника. — Како из Петрограда јављају, у тамбовском срезу је лед уништио сав усев. Тако је крупан лед био каквог још не памте. Било га је тешког и три фунте. Три човека и многе животиње су поубијане. Бујица је однела собом велико стадо оваца заједно са оба пастира.

Гром из ведра неба. На железничкој прузи између Тернова и Панкота радили су ономад три раденика. Од стране Тернова приближивао се олуј, но небо је још по све ведро било. И наједаред из ведра неба удари гром и тешко обрани сву тројицу раденика, који су одмах однесени у болницу.

Велика врућина. Седам североамеричких држава претрпиле су од великих врућина грдну штету, која износи више од три стотине милиона долара. И како из Њујорка јављају ужасне врућине још увек трају. У западним државама умиру дневно од сунчанице 100 људи. Животиње још више страдају од људи. На многим местима вода је скупља од вина. Фармери којима се исушило језеро или извор плаћају дневно од 50—100 долара само за толико воде, колико им је потребно да напоје тога дана своју марву и стоку. Сиротији фармери су приморани да гледе, како им скапава марва, што нема воде. Пољски радови са свим су престали. У ладу износи топлота 115—119 Фаренхајтових гради, (40·5 до 45·5 Целзијевих). Месо је пет пута скупље но обично. Сиротиња једе само усољено месо.

Време. Очекивати је променљиво време и на много места са бурама.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 13. јула.

Праг. Није истинита вест да је постигнут споразум између Младочеха и радикала.

Беч. Проговара се да су два ратна брода добила налог, да крстаре дуж албанске обале.

Батум У средини вароши експлозија многе убила, више официра су нестали, више кућа су разорене. Средиште вароши изгледа као развалина.

Харков. Осам чланова управе аграрне и трговачке банке могу бити из затвора пуштени уз јамчевину од 9 милијуна рубаља.

Базел. Локомотива елсашке особне железнице сасвим изломљена а остала кола су се изврнула, једна женска је мртва а многи су рањени.

Трговина.

НОВИ САД, 13. јула 1901. год. Пшеница прве каквоће фор. 7·50—— н. Пшеница средња фор 7·30—40 н. Пшеница лакша роба фор. 7·——— н Наполица ф. 6·50—80 н. Јечам нови фор. 5·20—50 Зоб фор. 6·20—30 новч. — Кукуруз у зрну фор 5·10—20 ф. нови у клипови ф.

Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор. дебела пушена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	31—32 нов.	живе мере
„ средњи . .	28—30 нов.	
„ лаки . . .	26—27 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци . 24—26 нов. по клгр.
Јагњци 5—12 по пару. фор.

Стање воде под Новим Садом.

12. јула било је . . . . . 2·24 мет.
13. јула било је . . . . . 2·18 мет.

*

БЕЧ, 23. јули по рим. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 10635 к., дошло је 4459 к. млађе врсте, 5844 к. угојених мађ. соја. — Свега 10303 к. дотерано.

Трговина је била живља.

Продавало се:

Прима роба	78—79 пот.	изнимно — пот.
Средња „	74—77 „	
Сремска „	72—76 „	
Назимад „	68—84 „	

Цена је сланини 84—— кр.
„ „ масти 94—— кр. Све од 100 кгр.

Вашар рогате марве.

На данашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 5400 комада, од којих беше 4035 угојених и 1365 комад мршавих.

Трговина је била трома.

Немачке прима —	74—80 пот.
Слабије — — —	63—72 „
Мађареке прима —	63—72 „
Средње — — —	57—62 „
Бикови немачки прима	62—68 „
Бикови немачи слабији	48—58 „

од 100 килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

12. (25.) јула 1901.

Пијаца је жива била. Продано је на 30.000 мтцнт. Цена је скочила са $7^1/_2$ потура.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 78· цене од 50 килограма од 7 кр. 55 пот. до 7 кр. 80 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 75 пот. до 8 кр. 30 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 76 до 80, цена од 50 килограма од 7 кр. 75 пот. до 8 кр. 20 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 76 до 77, цена од 50 кр. од 7 кр. 85 п. до 8 кр. — п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 65 п. до 6 кр. 95 пот

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 6 кр. — п. до 6 кр. 40 п.

Зоб, цена од 50 кгр. од 7 кр. 20 п. до 7 кр. 45 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 5 кр. 20 п. до 5 кр. 30 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 12 кр. 50 пот. до 12 кр 75 пот.

Проја, од 4 кр. 80 п. до 5 кр. — п.

Маст, 58 кгр. 49 кр. — п. до 49 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 40 кр. — п. до 40 к. 50 п.; сушена 42 кр. пот. до 42 кр. 50 п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 12 кр. — п. до 15 кр. 50 п.; славонски пекмез 50 кгр. 19 кр. 25 п. до 19 кр. 50 п. српски пекмез 18 кр. — п. до 18 кр. 50 п.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 32 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 03 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	118 кр. 30 п
Угарска крунска рента	92 кр. 95 п.
Аустријска златна рента	118 кр. 40 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 47 п.
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 70 п.

Књижевни оглас.

Ево је прошао и 10. јули, а ја стојим са рукописом моје књиге „Васкресеније Краљевића Марка“ пред тугаљивим питањем, хоћу ли тога спавајива делију дрмнути за ћурак и с њиме се скупа у сред овог жарког љета — „насањкати“, или га оставити у фијоку — шат васкрсне послије моје смрти. Мислим, би ли ово стотинак круна вратио сваком своје и оставио се ћорава издавалачка посла; оставио га сретнијима у таквој работи?

Али ето, да нити ја на другог, нити други на ме не зажали, ево продужујем последњи рок претплате од 10. до **31. јула**, и тиме смо заокруглили два мјесеца дана од како је позив изишао.

Ко дакле још за ово 20 дана што учини, евала му. Не насрћем; добра је воља свакоме — а коме је мучно и не доспијева, нека се не мори по овој припеци. Цијена је књизи како већ рекох 1 круна, а адреса иста

Стеван Бешевић-Петров
Загреб. (Петрињска 46.)

Молим наше српске листове да буду добри и ово прештампати.

У издању друштва „Рада“ за издавање срп. књига и новина у Руми
може се добити

„ДЕВЕСИЉЕ“

ОД ЗМАЈОВЕ

цена **1 круна,** са поштарином 1 кр. 20 п.

„ЈЕ ЛИ СРПСКИ НАРОД ДЕГЕНЕРИСАН (ПОКВАРЕН.)“

од **А. С. Д.**

цена **80 потура** са поштарином 90 пот.

Растуривачима 25% у име награде.

Наруџбине шаљу се у Нови Сад на потписаног.

ОГЛАСИ.

Оглас дражбе.

Дана 20. јула (2. августа) у 8 сати пре подне одржаће се код српске православне црквене општине у Кађу јавна дражба на мањак ради оправке црквено-општинских зграда.

Прорачун за зидарски посао износи 600 круна, а за столарски 400 круна.

У Кађу, 10. (23.) јула 1901.

Божидар Лазић, перовођа. 430 3—3 **Глиша Радин,** председник.

Стечај.

У стипендијској заклади баронице Еуфимије Јовићке отвара се стечај на једно упражњено место за ниже ђимназијалне, реалне и грађанске разреде или занатлијску школу, са годишњом стипендијом од 500 круна.

Молиоци нека приложе уз молбу: а) крштено писмо, за доказ да су православни Срби; б) школску сведоџбу од последњег течаја; в) лекарску сведоџбу о свом здрављу; г) сведоџбу сиромаштва и о моралном владању.

Рок искању је до 4. (17) августа закључно, те само оне молбенице долазе у обзир, које дотле стигну.

По закладном уставу питомци морају слушати науку на јавним заводима у земљама св. Стеванове круне. Првенство имају они, који су родом Старо Бечејци, ако им је општа оцена бар добра. И чим се у довољном броју пријаве, онда по уставу други не долазе у обзир. Тек ако првих не буде, онда се — по оспособљену — узимају у обзир и други ученици, који су православни Срби а из земаља угарске круне.

Ни један питомац не сме у исто време уживати још коју стипендију.

Из црквено-одборске седнице српске православне општине у Старом Бечеју 9. (22.) јула 1901 год.

Стеван Перић перовођа 437 1—2 **Лаза Предин** председник

Стечај.

На упражњено место коровоће, код српске црквене певачке дружине у Старом Бечеју.

Плата је коровоћи 1000 круна, коју ће месечно у напред из политичне односно црквене општине примати.

Дужности су: певачку дружину обучавати како њезина управа одреди и с кором при функцијама управљати; два часа седмично школску децу ноталном певању учити.

Рок стечају 4 недеље од првог увршћења у овоме листу.

Компетовати могу само свршене конзерваториште, који треба своје молбе на председништво српске православне црквене општине да управе. Првенство имају Срби односно који српски знају.

Ово ће се место попунити на три године.

Из седнице црквеног одбора српске православне општине, држане у Старом Бечеју 9. (22.) јула 1901. год.

Стева Перић перовођа 436 1—2 **Лаза Предин** председник

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА,
КРАТКЕ И ПАМУКА РОБЕ ТРГОВИНА,

МАКСА РОЗЕНБЕРГА

У ШИДУ,

потребује старијег и млађег помоћника, првенство имају Срби, стан и кост у кући, старији мора чист рукопис имати, вичан књиговодству, понуде са ознаком плате на српском и немачком језику, ступање 15. августа или 1. септембра п. р. 434 1—3

ЛИПИК

У СЛАВОНИЈИ

◄ КУПАТИЛО ПРВОГ РЕДА. ►

Једини топли јодно-алкалични извор
(64° С.) на копну.

Одликовано: Будимпешта 1885. и 1896., Лондон 1893., Беч 1894., Рим 1894., Брисел 1897. год. са **првим наградама.**

Станица лоњске жељезнице (преко Дугосела). Из Будимпеште полазак држ. жељезницом, фиуманским брзим возом. у 7 сах. и 15 мин. у јутру, стиже у Липик у $5^1/_2$ сах. после подне. Из Румуније, Бугарске, Србије, Босне, путује се преко Брода-Новска, у свези са Сегедин-Липик у 4 сах. 34 мин. по подне, а повратак Липик-Сегедин у 8·35 сах. пре подне од маја до септембра Осим тога јужна жељезничка станица **Пакрац-Липик** преко Кањиже-Барч. Из Аустрије путује се јужном жељезницом. **Тарифа по зонама.** — На све стране дневни брзи возови.

Липички су извори са своје природне 64° С. јаке топлоте, (као Емс), а вода обилатим натроном и јодом за пиће и купање најподесније дејство код свију болести слузних **катара,** као: грла, стомака, бешике, црева итд., код рематизма, исхије и коетобоље, као и код скрофулозних и крвних оболевања и т. д.

Модерно купатило, снабдевено са дивним просторијама, са кадама од порцелана и мрамора. Имаде пли-аоница, уређене елегантне хотеле и сјајно украшен нов кур-салон. Санаторија за децу. Дворане за женске као и за свирку и конверацију. Рестаурација и кафанске просторије. Шеталишта ванредно дивно уређени са базарима. Електрично осветлење свију просторија и шеталишта. Изврсна купалишна музика.

Купалишни лекар: **Др. Бертолд од Семерej.**

Отправништво јодне воде и јодне соли: управо са извора и депо за Угарску: **L. Edeskuty in Budapest.** За Аустрију: **Heinrich Mattoni in Wien.**

Ближа извешћа, као и проспекте даје

Купалишна управа
у Липику.

5—5 234

Dr. J. G. Popp's

ANATHERIN

K. K. HOF-ZAHNARZT,
— **WIEN,** 13/6 —

Само је онда прави, кад је на плавој етикети у злату означена моја фирма.

28—30 600

Без икакве киселине, најздравија вода за уста на свету против зубо- и устобоље, трулежи, à 1 фор. 40 новч., 1·— фор., —·50 нов.
Прашак за зубе 63 новч.
Анатерин-паста за зубе у стаклу 70 новч.
Пломба за зубе 1 фор.
Биљни сапун 30 новч.

---

* ХЕНРИК МОГАН и ДРУГ *

ХЕНРИК МОГАН и ДРУГ

ОБЈАВА.

Да би се могуће забуне предупредиле, то већ сада стављамо пошт. муштеријама до знања да ћемо са нашом

ТРГОВИНОМ
МУШКОГ, ЖЕНСКОГ И ДЕЧИЈЕГ ОДЕЛА

РАДИ УВЕЋАЊА ПРОСТОРИЈА

преселити се **од I. августа о. год.** преселити се

У ГЛАВНУ УЛИЦУ БРОЈ 38.

у бившој судској кући, ради чега умољавамо поштовану публику у сопственом интересу, да на нашу фирму пажњу обрати, пошто никакву филијалу немамо.

Молећи и у будуће за наклоност, бележимо се са високопоштовањем

ХЕНРИК МОГАН и ДРУГ.

120 18—

ХЕНРИК МОГАН и ДРУГ

* ХЕНРИК МОГАН и ДРУГ *

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду